

Spis treści

Wstępna refleksja nad istotą podręcznika (Marek S. Szczepański, Anna Śliz)	13
Teorie funkcjonalne (Beata Pawlica)	23
Społeczeństwo jako organizm – prekursorzy funkcjonalizmu	23
Funkcjonalizm w antropologii kulturowej	24
Funkcjonalizm Roberta K. Mertona	26
Funkcjonalizm Talcotta Parsonsa	30
Neofunkcjonalizm	35
Podsumowanie	40
Teorie ewolucyjne i teorie modernizacji (Aleksandra A. Wycisk)	43
Inspiracje ewolucjonizmu	43
Ewolucja – zmiana – postęp – rozwój: w kręgu pojęć	45
Dychotomiczne wizje społeczeństwa	47
Modernizacja i człowiek nowoczesny	49
Teorie modernizacji	51
Krytyka modernizacji: teorie rozwoju zależnego	55
Nowe spojrzenie – neoewolucjonizm	57
Dokąd zmierza rozwój?	60
Krytyka teorii ewolucjonistycznych i modernizacji	63
Teoria modernizacji – użyteczność w socjologii	65
Społeczny świat konfliktów (Anna Śliz, Marek S. Szczepański)	69
Koncepcje i konteksty – wstęp	69
Pierwotne paradygmatyczne ujęcie konfliktu	71
Konflikt w klasyce socjologii	80
Współczesne modele konfliktu społecznego	86
Konflikt etniczny – współczesny konflikt społeczny?	94
Konflikt w zróżnicowanym etnicznie świecie	100
Etiologia współczesnego konfliktu – konfliktu etnicznego	104
Konflikt czy koegzystencja? Dylemat na zakończenie	107
Interakcjonizm symboliczny (Andrzej Niesporek)	113
Interakcja społeczna	113
Normatywny model interakcji Talcotta Parsonsa	114
George Herbert Mead – prekursor interakcjonizmu symbolicznego	119

Herbert Blumer – twórca interakcjonizmu symbolicznego	128
Odmiany interakcjonizmu symbolicznego	133
Konstruktywizm w naukach społecznych	
(<i>Dariusz Wojakowski</i>)	137
Problem paradygmatyczności teorii socjologicznej	137
Źródła konstruktywizmu jako stanowiska teoretycznego:	
socjologia wiedzy, socjologia rozumiejąca, fenomenologia,	
interakcjonizm Herberta Blumera	141
Konstruktywizm w socjologii – stanowisko Petera Bergera	
i Thomasa Luckmanna	146
Konstruktywizm w antropologii – Fridrik Barth	
i Anthony P. Cohen	149
Interpretatywizm Clifforda Geertza jako rozwinięcie	
założeń konstruktywizmu	153
Wpływy konstruktywistyczne we współczesnej teorii socjologicznej:	
Anthony Giddens; Niklas Luhmann; Jeffrey Alexander;	
Kathy Charmaz	155
Próba zrekonstruowania ram paradygmatycznych konstruktywizmu . . .	159
Teoria wymiany społecznej	
(<i>Marek S. Szczepański, Anna Śliz, Joanna Wojtkun</i>)	165
Konwencje i fundamenty – wstęp	165
Klasyczna teoria ekonomii	166
Paradygmat antropologiczny w teorii wymiany	168
Behawioryzm a teoria wymiany społecznej	172
Teoria wymiany w socjologii. Początki	173
Sieciowa teoria wymiany	180
Teoria racjonalnego wyboru – neoklasyczna ekonomia i socjologia	182
Współczesne konteksty wymiany społecznej	190
Teoria wymiany społecznej. Chwila refleksji na zakończenie	195
Od socjologii do psychologii ewolucyjnej	
(<i>Beata Pawlica</i>)	199
Etiologia i pierwsi socjobiolodzy	199
Biologia ewolucyjna w służbie socjologii	201
Teoria gier	203
Ikony socjologii	205
Psychologia ewolucyjna	214
<i>Sociobiologia polonica</i>	219
Podsumowanie	220
Fenomenologia, socjologia fenomenologiczna i etnometodologia	
(<i>Anna Kopczak-Wirga, Borys Cymbrowski</i>)	223
U źródeł fenomenologii	223
Ku socjologii fenomenologicznej	230
Socjologia fenomenologiczna Alfreda Schütza	230
Fenomenologiczne źródła konstruktywizmu	237
Postfenomenologia	241
Założenia antropologii symbolicznej Clifforda Geertza	243
Program etnometodologiczny	244

Inne metodologiczne implikacje fenomenologii: kondensacja znaczenia i interpretacyjna analiza fenomenologiczna (IPA)	253
Strukturalizm (<i>Justyna Kijonka</i>)	261
Wprowadzenie	261
Językoznawstwo strukturalne	262
Strukturalizm w antropologii społecznej	266
Analiza strukturalna i semiotyka	269
Boris Uspieski i Jurij Łotman – szkoła tartusko-moskiewska	272
Strukturalizm a psychologia i psychoanaliza	276
Poststrukturalizm, epigoni oraz krytycy	278
Podsumowanie	284
Teoria krytyczna – szkoła frankfurcka	
(<i>Aleksandra A. Wycisk</i>)	289
Szkoła frankfurcka	289
Instytut Badań Społecznych	291
Dialektyka i sztuka eseju	293
Krytyczne oświecenie	295
Krytyka instrumentalnego rozumu	297
Przemysł kulturowy	298
Walter Benjamin i upadek aury	304
György Lukács: powrót do Marksza	305
Herbert Marcuse: fuzja marksizmu i psychoanalizy	306
Powojenna szkoła frankfurcka	307
Kontynuacje: Jürgen Habermas	310
Krok dalej: Axel Honneth	313
Krytyka szkoły frankfurckiej	315
Użyteczność teorii krytycznej w socjologii	315
Myśl filozoficzna wobec wielkich wydarzeń społecznych.	
Panoramy dziejowe 1918–1996 (<i>Piotr Skudrzyk</i>)	319
Historyczne okoliczności powstania panoram	319
Biologistyczne ujęcie dziejów przez Oswalda Spenglera	320
Religijno-duchowy charakter procesu dziejowego według Arnolda Toynbeego	322
Wywyższenie cywilizacji łańskiejskiej w teorii Feliksa Konecznego	328
Ideacyjno-sensywny cykl dziejów według Pitirima Sorokina	331
Wiara w liberalną demokrację Francisa Fukuyamy	333
Dzieje jako zderzenie cywilizacji według Samuela Huntingtona	336
Odważne podsumowanie	340
Ponowoczesność i postmodernizm	
(<i>Barbara Lewicka</i>)	343
Uwagi wstępne	343
Źródła	346
Krytyka	350
Ponowoczesność a socjologia	352

Metropolie i metropolizacja (Andrzej Majer)	369
Metropolizacja i metropolie w naukach o zagospodarowaniu przestrzeni	370
Metropolie i metropolizacja – wytwórcy współczesnej urbanizacji	375
Socjologiczne ujęcie metropolii i metropolizacji	381
Czy przyszłość będzie należeć do wielkich metropolii?	384
Teorie dyskursu. Pola przybliżenia	
(Wioletta Tomala-Kania)	389
„Dyskurs”, czyli co? Możliwości ujęć definicyjnych	389
Teorie dyskursu a socjologia	391
Ustalenia wstępne, ustalenia zasadnicze	399
Przegląd stanowisk dyskursywnych	401
Dlaczego Lévi-Strauss, Foucault, Derrida? Dlaczego Laclau i Mouffe?	
Pola uzasadnienia	403
Uwag o metodzie ciąg dalszy	406
Refleksje wokół antropologicznego systemu odniesień niemożliwych	409
Wśród dyskursywnych pól przybliżeń historyzoficznych	413
Wokół dekonstrukcyjnych przybliżeń dyskursywnych	424
Między teorią a politycznością albo hegemonia, czyli logika tego, co społeczne	434
Analiza dyskursu i krytyczna analiza dyskursu	
(Kamilla Biskupska)	447
Analiza dyskursu – zakres pojęcia	447
Korzenie analizy dyskursu	449
Krytyczna analiza dyskursu – wprowadzenie	451
Krytyczna analiza dyskursu – geneza	452
Czym jest krytyczność (w) KAD?	454
Krytyczna analiza dyskursu a psychologia dyskursywna	456
Przedmiot i metody badań AD i KAD	457
Trudności z interdyscyplinarnością	459
Teorie feministyczne (Joanna Mizielińska)	467
Feminizm liberalny i feminizm radykalny	471
Feminizm a różnice	477
Socjologia feministyczna	484
Recepcja feminizmu w Polsce: polskie studia <i>gender</i> , główne ośrodki i ich specyfika	488
Teorie <i>queer</i> (Joanna Mizielińska)	495
Ruch homofilny lat 1950–1969	496
Model etniczno-mniejszościowy: Lesbijsko-Gejowski Ruch Wyzwolenia lat 70.	498
Teoria i praktyka <i>queer</i>	502
Michel Foucault – patron badań <i>queer</i>	506
Główne cechy i charakterystyka badań związanych z teorią <i>queer</i>	509
Judith Butler i jej teoria performatywności płci	512
Butler i feminizm	518
Perspektywa <i>queer</i> w badaniach socjologicznych	519
Recepcja teorii <i>queer</i> w Polsce	523

Postkolonializm (<i>Izabela Handzlik</i>)	529
Dekolonizacja i postkolonializm	529
Antyimperializm Frantza Fanona	532
Twórczość Alberta Memmiego w obronie skolonizowanych i uciśnionych	537
Badania postkolonialne na tle „zwrotu lingwistycznego”	543
Krytyka dyskursu kolonialnego w twórczości Edwarda Saïda	543
Homi K. Bhabha – hybrydowość i trzecia przestrzeń w dyskursie postkolonialnym	550
Wkład Gayatri Chakravorty Spivak	551
„Odwrót” od postmodernizmu	554
Postkolonializm – głosy krytyczne	556
Postkolonializm – proponowane aplikacje badawcze	557
 Wielokulturowość: perspektywa socjologiczna	
(<i>Anna Śliz, Marek S. Szczepański</i>)	561
Wielość i kultura: uwagi etymologiczne	561
Wielokulturowość: antecedencje	562
<i>Polis</i> i wielokulturowość	567
Społeczeństwo wielokulturowe: wielokulturowość konstytucyjna	673
Wielokulturowość: potyczki socjologiczne	582
 Mobilność (<i>Rafał Cekiera</i>)	587
Od metaparadygmatu osiadłości do metaparadygmatu mobilności	587
Mobilność jako konstrukt teoretyczny	592
John Urry i socjologia mobilności	594
Manuel Castells i przestrzeń przepływów	598
Zygmunt Bauman i stratyfikująca funkcja mobilności	601
Transnarodowość i globalne obywatelstwo	604
Mobilność jako doświadczenie i metafora	607
Figury mobilności	610
Między turystą a włóczęgą	612
Mobilny zwrot – nowe perspektywy naukowej ekspedycji	613
 Studia nad ludobójstwem (<i>genocide studies</i>)	
(<i>Lech M. Nijakowski</i>)	619
Pojęcie ludobójstwa	619
Historia obszaru badawczego	625
Strategie badawcze	629
Socjologia obozu koncentracyjnego	632
Jak dochodzi do mobilizacji ludobójczej?	636
Znaczenie studiów nad ludobójstwem dla socjologii	645
 Uwagi na zakończenie	651

